

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Πύκνωση, απόδοση με συντομότερο τρόπο ενός ευρύτερου κειμένου. Συγκρατούμε τις βασικές λεπτομέρειες διαχωρίζοντας τα σημαντικά και ουσιώδη στοιχεία από τα λιγότερα σημαντικά (επουσιώδη). Επισημαίνουμε το θέμα και τα κύρια στοιχεία του.

- *Συλλαμβάνουμε συνολικά το περιεχόμενό του.*
- α) Εντοπίζουμε το θεματικό κέντρο (μας βοηθάει και ο τίτλος του κειμένου) και τις βασικές επιμέρους ιδέες, που το αναλύουν.
- β) Κρατάμε τις απαραίτητες σημειώσεις.
 - *Διαβάζουμε προσεκτικά και όσες φορές χρειαστεί το κείμενο.*
 - *Μετά πηγαίνουμε στην παράγραφο και:*
- α) εντοπίζουμε τα βασικά σημεία του. (Θεματική Περίοδος, Σχόλια-Λεπτομέρειες, Περίοδος Κατακλείδα)
- β) υπογραμμίζουμε τις λέξεις-κλειδιά που δηλώνουν το θέμα της παραγράφου και τις βασικές της λεπτομέρειες.
- γ) σημειώνουμε στο περιθώριο της παραγράφου μία μικρή περίληψη χρησιμοποιώντας δικές μας λέξεις ή φράσεις (σύντομος τίτλος ή τίτλος-πλαγιότιτλος).
- δ) κάνουμε το ίδιο για όλες τις παραγράφους του κειμένου.
- ε) ενώνουμε όλες τις περιλήψεις των παραγράφων κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στη διατύπωση και χρησιμοποιούμε τις κατάλληλες διαρθρωτικές λέξεις, που συνδέουν τις περιόδους της περίληψης,
- στ) προσέχουμε την έκτασή της (εξαρτάται από την έκταση του κειμένου).

Προσέχουμε

- Να αποφεύγουμε την υπερβολική αφαίρεση ή γενίκευση.
- Να μην μιμούμαστε το ύφος και τη γλώσσα του συγγραφέα, αλλά εκφραζόμαστε πρωτότυπα.
- Όταν χρησιμοποιούμε λέξεις του κειμένου τις βάζουμε σε εισαγωγικά.
- Να μην παίρνουμε θέση, να μη σχολιάζουμε και να μην κρίνουμε τις απόψεις του συγγραφέα, είτε διαφωνούμε, είτε συμφωνούμε μαζί του.
- Η περίληψη να είναι τυπική, αντικειμενική, χωρίς παρεμβολή της δικής μας γνώμης.
- Η δόμηση να είναι άρτια (συνοχή και αλληλουχία νοημάτων).
- Να μη γίνονται εκφραστικά, συντακτικά και ορθογραφικά λάθη.
- Αποφεύγουμε άσκοπες επαναλήψεις, κενολογίες και ωραιολογίες.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη των παρακάτω κειμένων:

Οι παλιοί εξερευνητές των Πόλων αντιμετώπισαν πολλούς κινδύνους και αρκετές φορές οι δυσκολίες που συναντούσαν ήταν αξεπέραστες. Συχνά μάλιστα δεν μπορούσαν ούτε να πλησιάσουν τις περιοχές που ήθελαν να εξερευνήσουν, γιατί τα πλοία τους ήταν αδύνατο να διασχίσουν τους πάγους και να προχωρήσουν και μερικές φορές τσακίζονταν πάνω στα παγόβουνα και θάβονταν μέσα στο βασίλειο της παγωνιάς. Έναν άλλο κίνδυνο αποτελούσε το δριμύτατο πολικό κρύο, που φτάνει πολλούς βαθμούς κάτω από το μηδέν, καθώς και οι χιονοθύελλες που ξεσπούσαν κάποιες φορές. Αλλά και ο

ατέλειωτος πολιτικός χειμώνας δεν είναι κάτι εύκολο. Δεν αντέχονται έξι μήνες νύχτας μέσα στο κρύο. Έτσι, δεν ήταν εύκολο γι' αυτούς να συνηθίσουν να κοιμούνται ντυμένοι μέσα σε καλύβες από πάγο και να διανύουν μεγάλες αποστάσεις με έλκηθρα. Γι' αυτό, λοιπόν, μερικοί από τους πρώτους εξερευνητές που κατάφεραν να φτάσουν ύστερα από τρομερούς κινδύνους, πέθαναν στη διάρκεια της διαμονής τους εκεί.

.....
.....
.....

Η σημερινή οικογένεια έχει σημαντικές διαφορές από εκείνη της παλιάς εποχής. Είναι ολιγομελής και αποτελείται από τους γονείς και τα παιδιά (πυρηνική οικογένεια), ενώ οι παππούδες και οι γιαγιάδες ζουν κατά κανόνα χωριστά. Άλλες ουσιαστικές διαφορές είναι ότι τα μέλη της σημερινής οικογένειας θεωρούνται ισότιμα, ενώ οι περισσότεροι σύζυγοι εργάζονται και έξω από το σπίτι. Έτσι δεν είναι ούτε ο πατέρας αφέντης ούτε η μητέρα η υπάκουη και καταπιεσμένη γυναίκα της παλιάς εποχής, η υποταγμένη στον άντρα της. Αλλά και ως γονείς οι σημερινοί σύζυγοι είναι ολότελα διαφορετικοί σε σύγκριση με εκείνους των παλαιότερων εποχών. Επικοινωνούν με τα παιδιά τους με το διάλογο και εκδηλώνουν με τρυφερότητα τη στοργή και την αγάπη τους γι' αυτά. Θα βρουν πάντα χρόνο να ασχοληθούν με τα παιδιά, να ακούσουν τα προβλήματά τους, να δείξουν κατανόηση και ενδιαφέρον, να τα βοηθήσουν. Όσο για τις παιδαγωγικές μεθόδους, αντί για την προσβολή και τον ξυλοδαρμό χρησιμοποιούν το διάλογο και τη συμβουλή, ενώ προσπαθούν οι ίδιοι να αποτελούν με τη συμπεριφορά τους παράδειγμα για τα παιδιά τους.

.....
.....
.....

Έχετε ονειρευτεί ότι μπορείτε να πετάξετε; Ότι αποκτάτε αναλογίες μοντέλου, ότι αποκτάτε τηλεπαθητικές ικανότητες, ότι παραμένετε αθάνατος; Η πιο τρελή σας επιθυμία τώρα μπορεί να γίνει (εικονική) πραγματικότητα σε ένα νέο, εναλλακτικό κόσμο που σου επιτρέπει να αποδράσεις στις φαντασιώσεις σου και να ζήσεις. Εδώ, μπορείς να είσαι ό,τι επιλέξεις και να κάνεις τα πάντα, αρκεί να έχεις συμπληρώσει τα 18 σου χρόνια. Ονομάζεται *Second Life* και είναι μια τρισδιάστατη εικονική online κοινωνία που έχει χτιστεί από απλούς χρήστες και ανήκει αποκλειστικά σε αυτούς. Μετράει μόλις τρία χρόνια ζωής και έχει ήδη 850.000 «κατοίκους» που κάθε μέρα αυξάνονται. Αν και η πλειοψηφία επιλέγει να ζήσει μια «Δεύτερη Ζωή» κυρίως για να διασκεδάσει, παρ' όλα αυτά δεν πρόκειται για ένα παιχνίδι. Η εικονική αστυνομία που ήδη υπάρχει περιφρουρεί τα βασικά ζητήματα ηθικής τάξης που τίθενται. Και όποιοι παραβαίνουν τους βασικούς κανονισμούς, που γνωρίζει κάθε μέλος, σχετικά με το σεβασμό της ζωής των άλλων, έχουν κυρώσεις που φτάνουν μέχρι την οριστική αποβολή από το παιχνίδι.

.....
.....
.....

Στη νυχτερινή τους περιπολία δύο αστυνομικοί κατάφεραν να συλλάβουν επ' αυτοφώρω ένα διαρρήκτη. Ήταν περασμένα μεσάνυχτα και το περιπολικό έκανε τη συνηθισμένη του διαδρομή ζανά και ζανά. Για μια στιγμή έσβησε τα φώτα και σταμάτησε σχεδόν αθέατο στη γωνία, γιατί ο ένας από τους δύο αστυνομικούς

αντιλήφθηκε στο βάθος του δρόμου μια παράξενη παρουσία μπροστά στη βιτρίνα ενός καταστήματος. Ένας νεαρός, έτσι έδειχνε από μακριά, προσπαθούσε να ελέγξει την κίνηση του δρόμου και κοίταξε με ύποπτο τρόπο δεξιά και αριστερά. Φαινόταν σαν κάτι να περίμενε. Οι άντρες της αστυνομίας βρίσκονταν σε κατάσταση αναμονής. Είχαν σβήσει τη μηχανή του περιπολικού και παρακολουθούσαν το νεαρό, που για μια στιγμή έσκυψε στη βάση της εισόδου. Έκανε μια απότομη κίνηση κόβοντας μάλλον την κλειδαριά και σχεδόν ταυτόχρονα τα ρολά άρχισαν να ανεβαίνουν. Τότε οι αστυνομικοί σιγουρεύτηκαν. Έκανα μια κυκλωτική κίνηση, πλησίασαν το διαρρήκτη και περίμεναν. Ο νεαρός με επιδέξιο τρόπο και με καταπληκτική ταχύτητα παραβίασε την πόρτα. Τη στιγμή που ετοιμαζόταν να μπει στο κατάστημα οι προβολείς του περιπολικού τον θάμπωσαν και τον ακινητοποίησαν, ενώ οι αστυνομικοί πετάχτηκαν αστραπιαία. Ο διαρρήκτης δεν τόλμησε ούτε να το βάλει στα πόδια.

.....
.....
.....
.....

Ένα διαφορετικό μουσείο λειτουργεί εδώ και κάποια χρόνια στην Πλάκα. Είναι το Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, που ιδρύθηκε από μια ομάδα νέων ανθρώπων το 1987. Σύμφωνα με αυτός υπεύθυνος αυτός πρωτοβουλίας αυτός, το σχολείο δεν παρέχει πάντοτε ευκαιρίες για πειραματισμό και μάθηση μέσα από την πράξη. Αντιθέτως μέσα στο χώρο του μουσείου η μάθηση γίνεται αποτελεσματικότερη μέσα από τα αντικείμενα, καθώς έρχεται να ανατρέψει τη λογική αυτός απαγόρευσης και του «μην αγγίζετε», που πιθανόν να ισχύει σε αυτός μουσειακούς χώρους, και να παρακινήσει τα ίδια τα παιδιά να αναλάβουν πρωτοβουλία να δημιουργήσουν και τελικά να μετατρέψουν τη μάθηση σε δημιουργική διαδικασία. «Τα παιδικά μουσεία ανήκουν στην κατηγορία των ζωντανών μουσείων, γιατί έχουν να κάνουν με το σήμερα, με την καθημερινότητά αυτός. Είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε ότι τα μουσεία δεν είναι μόνο παρελθόν, είναι κομμάτι του πολιτισμού αυτός, του εαυτού αυτός, αυτός καθημερινότητάς αυτός. Τα παιδικά μουσεία βοηθούν τα παιδιά να καταλάβουν το σήμερα» λέει η διευθύντρια του μουσείου. «Η μάθηση μέσα από τα αντικείμενα, συνεχίζει, προσφέρει στα παιδιά τη δυνατότητα αυτός εμπειρίας και αυτός εξάσκησης των αισθήσεών αυτός. Με αυτόν τον τρόπο ανακαλύπτουν τη γνώση». Και πραγματικά στο μουσείο δεν υπάρχουν ξεναγοί. Υπάρχουν μόνο οι «ερμηνευτές» που απλώς προσφέρουν στα παιδιά τα κατάλληλα ερεθίσματα για παρατήρηση, εξάσκηση αυτός φαντασίας, κατανόηση του φυσικού και τεχνητού κόσμου που τα περιβάλλει. Ο τρόπος αυτός εκπαίδευσης είναι σημαντικός για παιδιά προσχολικής ηλικίας και δημοτικού σχολείου, που αποτελούν το κυριότερο κοινό του μουσείου.

.....
.....
.....
.....
.....

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

- Είναι η οργανωμένη παράθεση στοιχείων για την υπεράσπιση ή απόρριψη μιας θέσης
- Η βασική δομή ενός επιχειρηματολογικού-αποδεικτικού κειμένου είναι:
 - α) Εισαγωγή: θέση πάνω σε ένα θέμα
 - β) Δεδομένα: χρήση επιχειρημάτων (λογικά βάσιμων κρίσεων-απόψεων-ισχυρισμών) και τεκμηρίων για τη υποστήριξη της θέσης
 - γ) Ανασκευή: αντικρούονται αντίθετες θέσεις-επιχειρήματα
 - δ) Κατάληξη: τελική θέση – συμπέρασμα – προϋποθέσεις – συνθήκες για να ισχύσει η θέση αυτή
- Τα επιχειρήματα μπορεί να είναι παραδείγματα (πραγματικά γεγονότα) ή αιτίες (πραγματικοί λόγοι)
- Τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των επιχειρηματικών κειμένων είναι:
 - α) η χρήση ρητορικών ερωτήσεων
 - β) η επανάληψη στοιχείων της δομής ή του περιεχομένου
 - γ) η χρήση συνδετικών λέξεων-φράσεων που δηλώνουν ανάλογη σημασία (επίσης, συνεπώς, βέβαια φυσικά...), εκφράζουν πιθανότητα (μπορεί, ενδέχεται, είναι δυνατόν...) και δεοντολογία (πρέπει, χρειάζεται, κρίνεται απαραίτητο...)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σε κείμενο με θέμα «η διαφήμιση είναι από τους κύριους υπεύθυνους για την πνευματική και ηθική κρίση του σύγχρονου κόσμου» σε ποιο τμήμα της δομής (δεδομένα, ανασκευή, κατάληξη) ανήκουν τα παρακάτω τμήματα;
 - Η διαφήμιση καλλιεργεί το πάθος για τα υλικά αγαθά και έτσι μηδενίζει τη σπουδαιότητα των πνευματικών στόχων και ιδανικών.
 - Πολλοί ισχυρίζονται ότι η διαφήμιση εκφράζει την ελευθερία επιλογής. Παραβλέπουν, όμως, το γεγονός ότι η διαφήμιση δεν έχει ως στόχο να πείσει, αλλά να επηρεάσει. Έτσι, όμως, καταργείται η ελευθερία της σκέψης.
 - Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι απλώς επιβάλει το καταναλωτικό πρότυπο, το μοντέλο του ανθρώπου που όλο το νόημα της ζωής τους είναι οι αγορές.
2. *Η βία δεν είναι αποκλειστικό φαινόμενο της εποχής μας, όπως θέλουν να τη παρουσιάσουν τα μέσα πληροφόρησης και οι πολιτικοί. Υπήρχε πάντα και με διάφορες μορφές, εκδηλώσεις και αιτιολογίες. Το κύριο στοιχείο της είναι η επιθετικότητα, που εξασφαλίζει στον άνθρωπο τη δύναμη για επιβίωση. Στο παρελθόν οι πράξεις βίας δε γίνονταν ευρύτερα γνωστές, ενώ σήμερα που υπάρχουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, φτάνουν ταχύτατα απ'άκρη σ'άκρη του πλανήτη, πρώτα σαν είδηση κι ύστερα σαν μίμηση. Πολύ συχνά αποτελούν βασικό θέμα των τηλεοπτικών σειρών και των ταινιών, με τις γνωστές επιπτώσεις, κυρίως στα παιδιά.*
 - α) Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο συντάκτης του παραπάνω κειμένου για να στηρίζει τη θέση του;
.....
.....
 - β) Με ποιο τρόπο αναπτύσσεται η παραπάνω παράγραφος και πώς συνδέονται οι περίοδοι μεταξύ τους;
.....
.....
.....
.....

3. Η τηλεόραση προκαλεί στα μικρά παιδιά κυρίως μια «χαλάνωση», από την οποία συνέρχονται μόνο όταν αλλάζει το πρόγραμμα ή παρεμβάλλονται διαφημίσεις· κι αυτό γιατί η τηλεόραση «απορροφά» τα μικρά παιδιά, οι αισθήσεις των οποίων δεν αντέχουν στην υπερφόρτωση που τους παρέχουν τα ηλεκτρονικά ερεθίσματα που εναλλάσσονται γρήγορα. Το παιδί, εξάλλου, που βρίσκεται στην ανάπτυξη του, έχει ανάγκη να βρει ευκαιρίες να δυναμώσει τις οικογενειακές σχέσεις του, ώστε να καταλάβει τον εαυτό του. Η τηλεόραση περιορίζει αυτές τις ευκαιρίες και επιδρά καταλυτικά στην οικογένεια και στις οικογενειακές συνήθειες που έδιναν στα μέλη της το αίσθημα ότι ανήκουν σε ένα σύνολο-οικογένεια. Εξαφανίζει τις συζητήσεις μέσα στην οικογένεια, την οικογενειακή ψυχαγωγία, τα παιχνίδια, τα αστεία, καθώς και άλλες κοινές δραστηριότητες. Η οικογένεια, ενώ παρακολουθεί τηλεόραση, παραμένει σιωπηλή και καθένας κλείνεται στον εαυτό του, γιατί δεν υπάρχει άμεση επικοινωνία.

Με ποια επιχειρήματα στηρίζεται η αρνητική επίδραση της τηλεόρασης στα παιδιά στο παραπάνω κείμενο;

.....
.....
.....

4. Να γράψετε μία παράγραφο στην οποία θα υποστηρίζετε μια διαφορετική ή αντίθετη άποψη από αυτή που υποστηρίζεται στο παρακάτω κείμενο:

Είναι γεγονός ότι ο σύγχρονος άνθρωπος δε διαβάζει. Δεν αγαπά το βιβλίο και τη μελέτη. Γιατί όμως; Πρέπει να παραδεχτούμε πως ο άνθρωπος δε γεννιέται αγκαλιά με ένα βιβλίο. Του μαθαίνουν να το αγαπάει. Είναι θέμα γενικότερης παιδείας, που ξεκινάει από την οικογένεια και το σχολείο.

.....
.....
.....
.....
.....

5. Ο αδελφός σου ή ο φίλος σου/φίλη σου θέλει να παρακολουθήσετε μια τηλεταινία που ξέρεις ότι περιέχει αρκετές σκηνές βίας. Ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιήσεις για να τον πείσεις να μην την παρακολουθήσετε. Να γράψετε μία παράγραφο.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

- Η παράγραφος είναι ένα ολοκληρωμένο κείμενο σε μικρογραφία (περιλαμβάνει ένα θέμα–μια ιδέα και την ανάπτυξή του).
- Η συγκρότηση μιας παραγράφου βασίζεται στα:
 - α) κύρια ιδέα (θεματικός πυρήνας και θεματικό σχόλιο)
 - β) ανάπτυξή της (στοιχεία με τα οποία υποστηρίζεται ή όχι η ιδέα αυτή)
 - γ) κατάληξη–καταληκτικό συμπέρασμα (διαπίστωση ή κρίση που ολοκληρώνει την προηγούμενη επεξεργασία)
- Δομή παραγράφου:
 - α) Θεματική πρόταση/περίοδος: είναι *συνήθως* η εισαγωγική πρόταση (βρίσκεται συνήθως στην αρχή της παραγράφου, αλλά μπορεί να τοποθετείται και σε άλλα σημεία της, ακόμα και στο τέλος) και έχει για περιεχόμενό της την κύρια ιδέα–το θέμα σε σχέση με το οποίο θα αναπτυχθούν οι ιδέες που θα ακολουθήσουν.
 - β) Σχόλια-Λεπτομέρειες: είναι οι προτάσεις (σκέψεις, συλλογισμοί, επιχειρήματα) που ακολουθούν τη θεματική πρόταση και την αναπτύσσουν-αναλύουν-επεξηγούν-τεκμηριώνουν. Χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) τις βασικές προτάσεις (που αναπτύσσουν την κύρια ιδέα της παραγράφου) και β) τις βοηθητικές προτάσεις (αναλύουν τις βασικές προτάσεις και τις κάνουν πιο κατανοητές).
 - γ) Πρόταση/περίοδος κατακλείδα: Είναι η τελευταία πρόταση και είναι μια συμπερασματική σύνοψη της ανάλυσης που προηγήθηκε (μπορεί όμως και να παραλείπεται).
- Μια παράγραφος, ανάλογα με τη Θεματική Πρόταση της πρόταση μπορεί να αναπτυχθεί με:
 - α) με ειδικές λεπτομέρειες
 - β) με παραδείγματα
 - γ) με σύγκριση και αντίθεση
 - δ) με αιτιολόγηση
 - ε) με ορισμό
 - στ) με διαίρεση
 - ζ) με αίτια και αποτελέσματα
 - η) με αναλογία
 - θ) με συνδυασμό μεθόδων
- Μια καλή παράγραφος έχει:
 - σαφή σκοπό, επαρκή ανάπτυξη, ενότητα/συνοχή και αλληλουχία νοημάτων
- Με την παράγραφο εκφράζουμε ένα κύριο νόημα, που μπορεί να δηλωθεί με ένα πλαγιότιγλο, ο οποίος διευκολύνει τον αναγνώστη στην αρχική κατανόηση του κειμένου καθώς και στην τελική ανακεφαλαίωσή του.
- Όταν γράφεις παράγραφο να έχεις στο νου σου και τις παρακάτω οδηγίες:
 - α) Σκέψου το θέμα και τα επιμέρους ζητήματα για τα οποία πρέπει να γράψεις.
 - β) Φρόντισε να ξυπνήσεις το ενδιαφέρον του αναγνώστη από την πρώτη πρόταση.
 - γ) Δήλωσε, αν μπορείς, στην πρώτη κιόλας πρόταση το θέμα σου.
 - δ) Προσπάθησε να κρατήσεις αμείωτη την προσοχή του αναγνώστη.
 - ε) Μην ξεφεύγεις από το θέμα.
 - στ) Οι προτάσεις σου να είναι σύντομες και περιεκτικές.
 - ζ) Σύνδεσε τις προτάσεις σου, ώστε ο λόγος σου να ρέει. Θα σε βοηθήσουν οι σύνδεσμοι και τα επιρρήματα.

- η) Το γραπτό σου να είναι καθαρό, η ορθογραφία και η στίξη σωστές.
θ) Όταν τελειώσεις, διάβασε ολόκληρο το κείμενο και φρόντισε να το βελτιώσεις όσο μπορείς.
ι) Άφηγε περιθώριο και άρχιζε από πιο μέσα την πρώτη πρόταση της παραγράφου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε την Θεματική Πρόταση, τα Σχόλια-Λεπτομέρειες και την Πρόταση Κατακλείδα:
 - Σίγουρα ο αδερφός μου θα γίνει μια μέρα ένας πολύ καλός γεωπόνος.
 - Κάθε φορά που του δίνεται η ευκαιρία βγαίνει μακρινούς περιπάτους σε ερημικές ακρογιαλιές.
 - Το μάθημα που αρέσει στον αδελφό μου είναι η Φυσική (ιδιαίτερα η Φυτολογία και η Ζωολογία).
 - Διαβάζει πάντοτε βιβλία για φυτά, ζώα, ορειβάτες και κατασκηνώσεις.
2. Να βρείτε ποια Θεματική Πρόταση αποτελείται από τα παρακάτω Σχόλια-Λεπτομέρειες:
 - Το Κιλκίς δεν παρουσιάζει καμιά απολύτως πνευματική ή καλλιτεχνική κίνηση.
 - Είχε μια φιλαρμονική, αλλά από τότε που έφυγε ο διευθυντής της έκλεισε κι αυτή.
 - Δεν υπάρχει κολυμβητήριο, γήπεδο τένις ούτε καμιά εφηβική λέσχη.
 - α) Ο δήμαρχος του Κιλκίς αδιαφορεί για την καθαριότητα της πόλης.
 - β) Το Κιλκίς δε φαίνεται να είναι ευχάριστη πόλη για εφήβους.
 - γ) Οι κάτοικοι του Κιλκίς έχουν ξεπερασμένες ιδέες.
3. Να βρείτε ποια Θεματική Πρόταση συγκροτείται από τα παρακάτω Σχόλια-Λεπτομέρειες:
 - Πέντε εργάτες πρέπει να εργάζονται μία εβδομάδα για να σκάψουν τα θεμέλια μιας οικοδομής, που ο εκσκαφέας σκάβει σε τρεις ώρες.
 - Ένας εργάτης, πατώντας ορισμένα κουμπιά, σηκώνει με το γερανό φορτίο που δεν μπορούν να σηκώσουν εκατό άτομα.
 - Με τα μηχανήματα ο άνθρωπος κατασκευάζει τεράστια φράγματα.
 - α) Η μηχανή δημιούργησε πολλά προβλήματα στον άνθρωπο.
 - β) Η μηχανή πολλαπλασίασε τη δύναμη του ανθρώπου.
 - γ) Εξαιτίας της μηχανής μολύνεται το περιβάλλον.
 - δ) Η μηχανή απάλλαξε τον άνθρωπο από το σωματικό μόχθο.
4. Να βρείτε τη θέση της Θεματικής Πρότασης στην παρακάτω προτάσεις:

Προχθές οι χωριανοί είχαν πανηγύρι στις καρδιές. Έριξε μια γερή, μια καλή βροχή όλη τη νύχτα. Φέτος είναι καλή χρονιά, δόξα να 'χει ο Θεός. Ο ελαιώνας είναι ένα καμάρι. Χόντρυναν οι ελιές, άρχισαν κιάλας να κοκκινίζουν. Και περίμεναν ένα νερό πώς και πώς. Άνοιξαν οι ουρανοί πάνω στη ζεστή γη και χύθηκε ένα ευλογημένο ποτάμι. Αν κρατήσει ως το τέλος ο καρπός, οι αγρότες θα ξεχρεώσουν πια φέτος.

Σ. Μυριβήλης

Η κατάσταση μέσα στην κουζίνα έδειχνε πώς η μητέρα είχε φύγει βιαστικά από το σπίτι. Στο νεροχύτη υπήρχαν σαπουνόνερα. Πιάτα, ποτήρια και μαχαιροπίρουνα ήταν πλυμένα και τοποθετημένα πρόχειρα στο μάρμαρο του νεροχύτη, αλλά όχι σκουπισμένα. Η ποδιά της μητέρας ήταν πεταμένη στην πλάτη μιας καρέκλας, αντί να κρέμεται στην ειδική κρεμάστρα. Σκεφτόμουν με απορία τι να ήταν εκείνο που έκανε τη μητέρα μου να αφήσει στη μέση τη δουλειά της και να φύγει τόσο βιαστικά από το σπίτι.

Η. Κ.

5. Να βρείτε τα βασικά μέρη της παραγράφου (Θεματική Περίοδο, Σχόλια-Λεπτομέρειες, Κατακλείδα):

Σωστά είπαν, πως το ρόδο είναι ο βασιλιάς των λουλουδιών. Γιατί ασύγκριτη είναι η μεγαλοπρέπεια και η ομορφιά του. Κοιτάζτε καλά ένα ρόδο. Γύρω στον κίτρινο σπόρο τα πέταλα έχουν μια ωραία διάταξη. Είναι σχεδόν στρογγυλά και το ένα ακουμπά πάνω στο άλλο και το μισοσκεπάζει. Αποτελούν κύκλους κύκλους με κέντρο το σπόρο. Τα πέταλα που είναι κοντά του είναι μικρότερα. Μα όσο απομακρύνονται από το κέντρο, τόσο μεγαλώνουν. Το βαθμιαίο αυτό μέγλωμα δίνει στο λουλούδι το ιδιαίτερο και τόσο χαριτωμένο σχήμα του. Το ρόδο είναι λουλούδι περήφανο. Σηκώνει το κεφάλι του ψηλά, λάμπει στον ήλιο, καμαρώνει σαν να σου λέει: «Εδώ είμαι! Κοίταξέ με! Μύρισέ με! Μην τολμήσεις μόνο να με κόψεις. Τα αγκάθια μου θα με υπερασπισθούν!» Ίσως απ' αυτήν την περηφάνια ονομάστηκε βασιλιάς. Γρ. Ξενόπουλος «Οι συνθέσεις»

6. Να βρείτε τα βασικά μέρη της παραγράφου:

Το τρένο πλησιάζει στο σταθμό. Ήδη έχει αρχίσει να κόβει ταχύτητα, καθώς περνάμε από πυκνοκατοικημένες περιοχές. Τα σπίτια, οι άνθρωποι και τα αυτοκίνητα περνούν μπροστά μας σαν γρήγορη ταινία. Σιγά σιγά ξεπροβάλλει το παλιό κτίριο του σταθμού με τις μεγάλες αψίδες και το τεράστιο ρολόι. Τώρα πια διαγράφονται καθαρά οι λεπτομέρειες. Ήδη έχει μαζευτεί πολύς κόσμος στην αποβάθρα.

7. Να βρείτε την κατάλληλη Θεματική Περίοδο για την παρακάτω παράγραφο:

Πρώτα, πρώτα η σπουδαία γεωγραφική θέση της Κρήτης, που βρίσκεται κοντά σε τρεις ηπείρους και επιπλέον κοντά σε περιοχές, όπου από πολύ παλιά είχαν αναπτυχθεί σπουδαίοι πολιτισμοί (π.χ. ο αιγυπτιακός). Έπειτα, το εύφορο έδαφος, οι καλές κλιματολογικές συνθήκες του νησιού και η επικράτηση μιας μακροχρόνιας ειρήνης είναι οι βασικοί λόγοι που οδήγησαν στη μεγάλη ανάπτυξη της μινωικής Κρήτης.

8. Να βρείτε τα Σχόλια-Λεπτομέρειες που δεν ανήκουν στη Θεματική Πρόταση:

Ο σύγχρονος αγρότης πρέπει να έχει πολλές ικανότητες:

- *Πρέπει να έχει μια μέση μόρφωση.*
- *Να διαβάζει τα τεχνικά βιβλία που κυκλοφορούν για τη γεωργία.*
- *Να γνωρίζει τέλεια πρακτική αριθμητική.*
- *Να κρατάει αρχεία.*
- *Να έχει αρκετές μηχανικές γνώσεις.*
- *Να χρησιμοποιεί με επιδεξιότητα τα αγροτικά εργαλεία.*
- *Να μπορεί να επιδιορθώνει μηχανές.*
- *Έχει ανάγκη από την ηλεκτρική ενέργεια.*
- *Τα τρακτέρ του είναι πολύ χρήσιμα.*
- *Πρέπει να συνεργάζεται πρόθυμα με τις κοινοτικές και συνεταιριστικές οργανώσεις.*

9. Ποιο πρόβλημα δομής υπάρχει στην παρακάτω παράγραφο;

Η προστασία του περιβάλλοντος είναι ευθύνη όλων μας. Πολλές είναι οι αιτίες που οδηγούν στην καταστροφή του περιβάλλοντος. Τέτοιες είναι ο υπερπληθυσμός, η αστικοποίηση, η πυρηνική ενέργεια και η τεχνολογική ανάπτυξη. Όλες οι αιτίες δημιουργήθηκαν από τον άνθρωπο, ο οποίος είναι και ο κύριος υπαίτιος.

10. Να αλλάξετε τη Θεματική Περίοδο και τα Σχόλια-Λεπτομέρειες της παρακάτω παραγράφου σύμφωνα με τις ιδέες που σας δίνονται:

Το γιασεμί όταν κλαδεύεται και ποτίζεται συχνά το καλοκαίρι, παράγει, όσο βαστά ο καλός καιρός, άφθονα άνθη. Τα άνθη του γιασεμιού ποτέ δε στέκουν στο κοτσανάκι τους, σαν να λιγοθυμούν από το ίδιο τους το άρωμα, πέφτουν πάντα από τον κάλυκά τους και σκορπιούνται στο χώμα. Τα παιδάκια που τα πουλάνε τα περνάνε ένα ένα στα

βελονωτά φύλλα των πεύκων κι έτσι σχηματίζουν ωραία, μικρά μπουκέτα. Στην κλίμακα των αρωμάτων, το γιασεμί είναι ότι το βιολί μέσα σε μια ορχήστρα.

Αιμιλία Δάφνη

- Πώς το φροντίζουμε
- Πώς είναι τα άνθη
- Πώς είναι η εικόνα του σπιτιού με ένα όμορφο γιασεμί με πολλά άνθη

.....

.....

.....

.....

11. Να ξαναγράψετε την παρακάτω παράγραφο αναπτύσσοντάς την με περισσότερα Σχόλια-Λεπτομέρειες:

Έχω τους καλύτερους γονείς στον κόσμο. Είναι πάντοτε ευγενικοί και γενναιόδωροι. Υπάρχει όμως ένας εκνευρισμός στην οικογένειά μας λόγω της χαμηλής επίδοσής μου στο σχολείο.

.....

.....

.....

.....

12. Να αναπτύξετε την παρακάτω Θεματική Πρόταση σε παράγραφο:

Από όλες τις Καλές Τέχνες μου αρέσει πιο πολύ η Ζωγραφική.....

.....

.....

.....

.....

13. Να γράψετε μία παράγραφο που θα έχει ως κατακλείδα την εξής πρόταση:

...Γι' αυτό και οι μαθητές σήμερα αισθάνονται πολύ κουρασμένοι χωρίς να έχουν χρόνο για ψυχαγωγία και για παιχνίδι.

.....

.....

.....

.....

14. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου;

Το φετινό καλοκαίρι η τουριστική κίνηση στο νομό μας ήταν μεγαλύτερη από κάθε άλλη χρονιά. Πρώτα πρώτα η κάλυψη στα ξενοδοχεία και στα ενοικιαζόμενα δωμάτια έφτασε σε περιόδους αιχμής το 100%. Οι καταστηματάρχες επίσης χρόνια είχαν να δουν τόσο κόσμο να μπεινοβγαίνει και να ψωνίζει. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρήθηκε και στα εστιατόρια, όπου τις μεσημεριανές και βραδινές ώρες επικρατούσε το αδιαχώρητο. Ακόμα και οι μικροπωλητές έτριβαν τα χέρια τους, αφού δεν προλάβαιναν

να γεμίζουν τους πάγκους τους με εμπορεύματα. Όλοι, λοιπόν, έμεινα ευχαριστημένοι από τη φετινή τουριστική κίνηση.

.....
15. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου;

Οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 επέδειξαν πολλές αρετές, αλλά και σοβαρά ελαττώματα. Στην αρχή εκδήλωσαν μεγάλο ενθουσιασμό και αποφασιστικότητα και μπήκαν ορμητική στον αγώνα. Όμως αυτός ο ενθουσιασμός πολλές φορές έμοιαζε με επιπολαιότητα, αφού τους έκανε να υποτιμούν τη δύναμη του αντιπάλου, με αποτέλεσμα να οδηγούνται σε αποτυχίες. Βέβαια ήταν σκληροί πολεμιστές, ωστόσο πολύ συχνά τους λυγούσαν οι δυσκολίες και ένιωθαν αδύναμοι.

.....
16. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου;

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη εποχή, οι άνθρωποι κάνουν τουρισμό είτε στη χώρα τους είτε μεταβαίνοντας σε άλλες χώρες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στην εποχή μας έχει ανεβεί σημαντικά το οικονομικό επίπεδο των ανθρώπων και υπάρχει έτσι η ευχέρεια να δαπανάται κάποιο ποσό για ταξίδια. Εξάλλου, σήμερα έχουν τελειοποιηθεί τα μέσα συγκοινωνίας και έχουν τεθεί σε κυκλοφορία ειδικά πλοία, λεωφορεία, λεωφορεία και αεροπλάνα, που προσφέρουν άνεση, πολυτέλεια και ασφάλεια στον ταξιδιώτη. Ένας άλλος λόγος που ωθεί τους ανθρώπους στα ταξίδια είναι η ανάγκη να αλλάξουν για λίγο περιβάλλον και να ξεφύγουν από τη μονοτονία της ζωής και το άγχος της εργασίας που τους πιέζουν ασφυκτικά.

.....
17. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου;

Ανθρωπιστική παιδεία ονομάζεται η μορφή της παιδείας που έχει ως στόχο τον άνθρωπο και αποβλέπει στη βελτίωσή του. Εκείνη που θέλει να αναπτύξει τις ανθρώπινες ιδιότητες και τις ανθρώπινες αξίες. Η ανθρωπιστική παιδεία παρέχεται με τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων, λογοτεχνίας, ιστορίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας κ.ά. Ανθρωπιστικές είναι, επίσης, και οι σπουδές με αντικείμενο τον πολιτισμό της κλασικής αρχαιότητας που ήταν κατεξοχήν ανθρωποκεντρικός.

.....
18. Ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης της παρακάτω παραγράφου;

Η επικοινωνία που αναπτύσσουν οι νέοι σήμερα χάρη στα ηλεκτρονικά μέσα θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένα νέο είδος φιλίας. Βέβαια, εδώ δεν υπάρχει η αμεσότητα της διαπροσωπικής επικοινωνίας, δεν μπορούμε να χαρούμε την ανθρώπινη παρουσία δίπλα μας και να διαβάσουμε στο πρόσωπο και στις κινήσεις ή στις αντιδράσεις του φίλου μας τα συναισθήματά του ούτε να δούμε όλες τις πλευρές της προσωπικότητάς του. Ωστόσο, αυτή η επικοινωνία είναι ένα καλό αντίδοτο στη μοναξιά, γιατί αυτό το νέο είδος φιλίας μάς επιτρέπει όποτε θέλουμε να επικοινωνούμε με το φίλο μας, να του εκμυστηρευόμαστε τις σκέψεις μας και τους προβληματισμούς μας, να περνάμε ευχάριστα «συνομιλώντας» για διάφορα θέματα, να συμφωνούμε ή να διαφωνούμε και να ανταλλάσσουμε εμπειρίες.

.....
19. Με ποια μέθοδο θα αναπτύσσατε τις παρακάτω Θεματικές Προτάσεις:

α) Στο διάβασμα ακολουθώ δικό μου σύστημα.

.....
β) Οι μαθητές πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη σημασία σε όλα τα μαθήματα.

.....
γ) Η ζωή στο χωριό είναι πολύ διαφορετική από τη ζωή στην πόλη.

.....

αμίλητοι, άνθρωποι που απαιτούσαν σεβασμό. Στο χώρο αυτό επικρατούσε ένα βαρύ κλίμα, που γεννούσε τρόμο στους μαθητές. Εξάλλου, το πνεύμα της Παιδείας απαιτούσε να είναι αυστηρός ο καθηγητής σχεδόν βάνουσος. Όσο για το μάθημα, ήταν κάτι ανάλογο με την κρίση της Δευτέρας παρουσίας. Μόλις έμπαινε στην τάξη ο καθηγητής, απρόσιτος, όλοι παγώναμε στα θρανία...

Γ. Θ. Βαφόπουλος. Σελίδες αυτοβιογραφίας

Από την εποχή της Άννας και της Λόλας, του Μίμη και της οικογένειά τους, από την εποχή της τρυφερής νοσταλγίας των σημερινών πενηντάρηδων έχουν αλλάξει τα πάντα. Έχουν αλλάξει και οι παιδαγωγικές μέθοδοι. Ως πέρυσι, όμως, δεν άλλαζαν τα βιβλία του σχολείου. Πολλά από αυτά ήταν ίδια και अपαράλλαχτα τα τελευταία 25 χρόνια. Θα δεθούν όμως οι μαθητές με τα καινούρια βιβλία; Σίγουρα δεν υπάρχει ασφαλής απάντηση. Μένει να δοκιμαστούν στην πράξη. Να έρθουν δηλαδή οι μαθητές σε στενότερη επαφή με τα βιβλία αυτά για να διαπιστωθεί αν η νέα σχέση θα είναι επικοινωνιακή.

26. Να βρείτε τη δομή της παρακάτω παραγράφου και να επισημάνετε τις συνδετικές-μεταβατικές λέξεις:

Τα παιδιά που αναγκάζονται να δουλέψουν από μικρά δε μαθαίνουν να γράφουν και να διαβάζουν και στερούνται γενικά τα αγαθά της μόρφωσης. Έτσι, όταν μεγαλώσουν θα έχουν τα συναισθήματα της μειονεκτικότητας, της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας. Κι ακόμα θα αντιμετωπίζουν προβλήματα στις κοινωνικές τους επαφές, καθώς δε θα έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται από γραπτό πληροφοριακό υλικό, δε θα μπορούν να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και να διευρύνουν τους πνευματικούς τους ορίζοντες. Έτσι, θ εξαρτώνται από τους άλλους, όταν χρειάζονται και την απλούστερη γραπτή ενημέρωση, ιδιαίτερα σήμερα, που για τα πάντα απαιτούνται γνώσεις ανάγνωσης και γραφής (πινακίδες, αποδείξεις, ψηφοδέλτια, εφημερίδες, τηλεόραση κ.ά.). Θα μπορούν, λοιπόν, να χειραγωγηθούν και να εξαπατηθούν. Επομένως, η παιδική εργασία αποτελεί τροχοπέδη στην ομαλή εξέλιξη των παιδιών.

27. Να γράψετε μια παράγραφο με θέμα «Πρώτη φορά στο τσίρκο» χρησιμοποιώντας τις εξής φράσεις:

Είναι ορισμένα πράγματα που τα θυμάται κανείς, όσα χρόνια κι αν περάσουν.....

Σιγά σιγά.....

Οι άνθρωποι του τσίρκου.....

Όταν.....

Και τότε.....

Εαφνικά.....

Αυτό που έβλεπα.....

Η παράσταση τελείωσε.....

28. Δίνεται το θέμα της παραγράφου και το βασικό λεξιλόγιό της. Γράψτε τη θεματική περίοδο και την παράγραφο, χρησιμοποιώντας τις λέξεις που σας δίνονται και άλλες δικές σας:

Μια πηγή στο βουνό (καθάριο νερό, γάργαρο, αναβλύζει, αστείρευτη, μουρμουρίζει)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

- Περιγραφή ονομάζεται η αναπαράσταση-απεικόνιση με το λόγο ενός χώρου-τοπίου, αντικειμένου, προσώπου, κτιρίου, ζώου, έργου τέχνης, φυσικού φαινομένου, συμπεριφοράς, συναισθήματος
- Η περιγραφή διακρίνεται σε υποκειμενική (λογοτεχνία) και αντικειμενική (επιστήμη)
- Βασικό στοιχείο είναι ο χώρος
- Βασικές κατατοπιστικές πληροφορίες για αυτήν την αναπαράσταση είναι:
 - α) το είδος: τι/ποιο είναι το περιγραφικό αντικείμενο
 - β) την όψη: χαρακτηριστικά, σύσταση/σύνθεση, μορφή
 - γ) τη θέση/οπτική γωνία: γενικό πλαίσιο στο οποίο είναι τοποθετημένο
 - δ) την κατάσταση: ιδιαίτεροι παράγοντες που προσδιορίζουν την εικόνα του
- Η περιγραφή ενός χώρου αναπτύσσεται από το γενικό (γενική εικόνα) στο ειδικό (επιμέρους λεπτομέρειες) με πορεία: είδος → θέση → όψη → κατάσταση
- Βασικές πληροφορίες στην περιγραφή ενός τόπου είναι: όνομα-περιοχή, σχέσεις με τη μυθολογία και την ιστορία, χώροι-αξιοθέατα, αρχιτεκτονική, προσωπικά συναισθήματα
- Το βασικό μοντέλο ανάπτυξης της περιγραφής ενός γεγονότος είναι: πότε συνέβη το γεγονός, πού, ποιοι πρωταγωνίστησαν σε αυτό, τι το προκάλεσε, πώς εξελίχθηκε, τι σημασία-αντίκτυπο είχε και τις σκέψεις-συναισθήματα μάς προκάλεσε
- Η περιγραφική παρουσίαση καθορίζεται από το βαθμό συμμετοχής του υποκειμένου στο περιγραφόμενο γεγονός (επίπεδη, βάθους), τη θέση του αντικειμένου και τη θέση-σημείο στο οποίο βρίσκεται αυτός που παρατηρεί-περιγράφει:
 - α) σταθερό σημείο: η θέση του υποκειμένου και του αντικειμένου είναι σταθερή (στατική περιγραφή)
 - β) μετακινούμενο σημείο: η θέση τους δεν είναι σταθερή (δυναμική-εξελικτική: κίνηση προς ένα τέρμα, κίνηση ευθύγραμμη και παράλληλη)
- Η γλώσσα της περιγραφής χαρακτηρίζεται από:
 - α) σαφήνεια-ακρίβεια
 - β) χρήση επιθέτων (για σταθερές ιδιότητες) τα οποία προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα
 - γ) κυριαρχία του ενεστώτα και των εξακολουθητικών ρημάτων
 - δ) συχνή χρήση βοηθητικών ρημάτων (είμαι, έχω)
 - ε) χρήση επιρρημάτων για ιδιότητες των περιγραφόμενων στοιχείων

Παράδειγμα: Κανένα βουνό, απ'όσα είδα στη ζωή μου, δε μου έκανε ποτέ τόση εντύπωση όση ο Ταΰγετος. Η εικόνα του είναι άφθαστα μεγαλοπρεπής. Από την κοιλάδα της Σπάρτης όπου κάνει φιδίσιους ελιγμούς ο Ευρώτας, ο Ταΰγετος σηκώνεται ανεμπόδιστος, ίσιος, ωραίος και δυνατός, δημιουργώντας μια βαθιά συγκίνηση.

Κ. Ουράνης «Ταξίδια»

ΑΦΗΓΗΣΗ

- Αφήγηση ονομάζεται η παρουσίαση ενός γεγονότος ή περισσοτέρων από ένα γεγονότων με ορισμένη σειρά
- Το στοιχείο που κυριαρχεί είναι ο χρόνος
- Τα εξιστορούμενα γεγονότα παρουσιάζονται με χρονική ακολουθία και σχέση αιτιολογική
- Τα γεγονότα μπορεί να είναι:
 - α) φανταστικά: τα έχει πλάσει η φαντασία του αφηγητή ή ο μύθος (μυθοπλαστική αφήγηση, στη λογοτεχνία: έμμετρο-ποιητικό ή πεζό)
 - β) πραγματικά: συμβάντα της πραγματικής ζωής είτε στο παρελθόν (ιστορική αφήγηση, ιστορία) είτε στο παρόν (ρεαλιστική αφήγηση)
- Η αφήγηση έχει δυναμικό χαρακτήρα: δείχνει τα γεγονότα να εξελίσσονται μέσα στο χρόνο (δείχνει ότι κάτι γίνεται)
- Ο αφηγηματικός λόγος οργανώνεται με βάση το ρήμα (ενέργεια-χρόνος)
- Τα βασικά στοιχεία ενός αφηγηματικού κειμένου είναι:
 - α) ο χώρος (ο τόπος όπου διεξάγονται τα περιστατικά)
 - β) ο χρόνος (πότε λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα)
 - γ) τα πρόσωπα (αυτοί που παίρνουν μέρος στα γεγονότα, οι ήρωες)
 - δ) η εξέλιξη (έναρξη, κλιμάκωση, κατάληξη/λύση της ιστορίας)
 - ε) τα νοήματα (ιδέες, σκέψεις, συναισθήματα των ηρώων και του αφηγητή)
- Η οπτική γωνία (σχέση του αφηγητή με τα γεγονότα ή θέση που έχει ο ίδιος στην ιστορία που αφηγείται) διακρίνεται: σε πρωτοπρόσωπη (ο αφηγητής είναι ένα από τα πρόσωπα της ιστορία) ή τριτοπρόσωπη (ο αφηγητής δε συμμετέχει στα γεγονότα) αφήγηση και σε αντικειμενική ή υποκειμενική αφήγηση
- Από την άποψη του αφηγηματικού χρόνου η αφήγηση μπορεί να είναι: γραμμική (ευθύγραμμη παρουσίαση των γεγονότων, όπως ακριβώς συνέβησαν χρονολογικά), αναδρομική (έναρξη της αφήγησης από κάποιο σημείο και αργότερα επιστροφή στο παρελθόν-αρχικό γεγονός), διακεκομμένη (διακοπή της ροής των γεγονότων και παράθεση μιας άλλης ιστορίας) και παράλληλη (παρουσίαση της εξέλιξης δύο ιστοριών)
- Κύριος χρόνος είναι ο αόριστος, αλλά και ο παρατατικός
- Χρήση πολλών συνδετικών λέξεων (επιρρήματα και σύνδεσμοι)

Αφήγηση: Η μάνα του έλεγε στον κάβουρα να μην περπατά λοζά ούτε να τρίβει τα πλευρά του σε υγρές πέτρες. Και τότε αυτός της λέει: «Μάνα, σε που με συμβουλεύεις, περπάτα ίσια και βλέποντάς σε θα σε μιμηθώ». Όποιος, δηλαδή, θέλει να κάνει παρατηρήσεις στους άλλους πρέπει να είναι πρώτα αυτός σωστός και έπειτα να κάνει το δάσκαλο.

Αισώπου μύθοι

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να προσδιορίσετε τον τύπο του κειμένου (περιγραφικό, αφηγηματικό ή αποδεικτικό):
 - α) *Η Καλαμάτα είναι μια όμορφη παραθαλάσσια πόλη, στη νότια Πελοπόννησο. Έχει το πρόσωπο στραμμένο στο ανοιχτό Αιγαίο, με το εμπορικό λιμάνι στη δυτική πλευρά*

της εκτεταμένης παραλίας και ελκυστικές εγκαταστάσεις κοινωνικής ζωής σε όλο το μήκος της. ()

β) Καμιά εξουσία δεν έχει αιώνια ισχύ. Όλες οι μεγάλες αυτοκρατορίες στην ιστορία ήρθε η ώρα που γκρεμίστηκαν σαν χάρτινοι πύργοι. Ας σκεφτούμε τη Ρωσία, το Βυζάντιο, τους Οθωμανούς. ()

γ) Χτες το απόγευμα, ενώ περπατούσα προς το σπίτι, έπεσε το μάτι μου σε κάτι που ξεχώριζε στην άκρη του πεζοδρομίου. Πλησίασα και είδα πως ήταν ένα προτοφόλι. Το άνοιξα. Είχε αρκετά χρήματα. Δε βρήκα κάτι που θα με βοηθούσε να επικοινωνήσω με τον κάτοχό του και έτσι πήγα και το παρέδωσα στην αστυνομία. ()

2. Να βρείτε αν είναι περιγραφή προσώπου, αντικειμένου ή τόπου:

Ήταν ένας μάλλον ψηλός στ' ανάστημα γέροντας με δίκωχο λεβέντικα στραβό στο ψαρό κεφάλι, πρόσωπο χαρακωμένο από τα χρόνια και τις κακουχίες, μάτι ζωηρό και ριχτό μουστάκι. Οι κινήσεις του , το βάδισμά του πρόδιναν μια ζωντάνια ασυνήθιστη στην ηλικία αυτή. Βροντούσε περπατώντας την αχώριστη μαγκούρα του, με νταηλίκι πεισματερό. Α. Τερζάκης «Ο γεροταγματάρχης» ()

3. Τι περιγράφει ο συγγραφέας του παρακάτω κειμένου;

Το πλάτος της κοιλάδας των Τεμπών ποικίλλει από τριάντα μέχρι πενήντα μέτρα. Η λέξη χαράδρα θα ήταν ακριβέστερη. Από το ένα μέρος είναι τα τοιχώματα του Ολύμπου: άγρια, κάθετα, πετρώδη. Από το άλλο τα τοιχώματα της Όσσας. Ανάμεσά τους ο Πηνειός. Ο δρόμος που διασχίζει τα Τέμπε είναι στο πλευρό της Όσσας, γιατί ο Όλυμπος πέφτει εντελώς κάθετος, μόλις αφήνοντας λίγη θέση στη σιδηροδρομική γραμμή. Κ. Ουράνης «Τα δροσερά και βαθύσκια Τέμπε»

4. Τα Σχόλια-Λεπτομέρειες που ακολουθούν αναφέρονται σε δύο παραγράφους που έχουν σχέση με το θέμα: «Ένα παλιό αντικείμενο στο σπίτι μας». Να βρείτε με ποιο στοιχείο σχετίζονται: α) πώς είναι ή β) τι έχω ακούσει γι' αυτό

- Το είχε φέρει ο παππούς μου από τη Γερμανία, όπου δούλευε μετανάστης. ()
- Είναι ένα πικ απ από ξύλο καρυδιάς. ()
- Στο επάνω μέρος έχει ένα καπάκι που ανοίγει. Εκεί βρίσκεται ο βραχίονας με τη βελόνα και το δίσκο. ()
- Όταν έφερε για πρώτη φορά όλοι το κοιτούσαν με καμάρι και θαυμασμό. ()
- Στο κάτω μέρος είναι γραμμένοι όλοι οι ραδιοφωνικοί σταθμοί. ()
- Ο παππούς μου χαιρόταν να ανοίγει στο τέρμα την ένταση και να απολαμβάνει τα τραγούδια. ()

5. Μόλις άρχισε να θαμποχαράζει στο Άγιον Όρος ξεκινήσαμε από τον οίκο των Δανιηλαίων και πήραμε προσεκτικά τον κατήφορο των Καρουλιών. Ωστόσο κατεβούμε, ξημέρωσε ολότελα. Περιμέναμε αρκετή ώρα το πλοιάριο στην προβλήτα. Τέλος ήρθε και μας παρέλαβε. Πέρασαμε τις απόκρημνες άκρες του Άθω και ακολουθήσαμε γιαλό γιαλό τη νοτιοδυτική του ακτή. Είδαμε απέξω το αμφιθεατρικό χωριό της σκήτης της Αγίας Άννας, ύστερα τη Νέα Σκήτη και τραβήξαμε για τη μονή Διονυσίου.

Γ. Θεοτοκάς «Το Άγιος Όρος»

Πώς γίνεται η κίνηση στο κείμενο αυτό και με ποιο άξονα;

.....

6. Από την Πάτρα στο Μεσολόγγι

Στο ανοιξιάτικο πρωινό ο κόλπος των Πατρών μοιάζει με μεγάλη γαλάζια λίμνη. Η επιφάνεια των νερών, που έχουν ένα απαλό γαλάζιο χρώμα, γυαλίζει σαν κρύσταλλο. Όπου πέφτει ο πρωινός ήλιος, παιχνιδίζουν αναρίθμητοι χρυσοί λαμπυρισμοί. Μερικά άσπρα πανιά είναι ακίνητα στον υδάτινο ορίζοντα. Αντίκρυ μου ένας τεράστιος κώνος

μου θυμίζει το Γιβραλτάρ. Είναι το τραχύ βουνό της Βαράσοβας. Εκεί είχε βάλει πλώρη το μικρό πλοίο που μας πηγαίνει στο Μεσολόγγι.

Μετά από μιας ώρας ταξίδι φτάνουμε από την Πάτρα στο Κρυονέρι. Αυτό το όνομα με είχε κάνει να περιμένω πως θα'βλεπα ένας μέρος κατάφυτο, ειδυλλιακό και πρόσχαρο. Κι ήταν εντελώς το αντίθετο: μια γυμνή ακτή, πνιγμένη από τη γιγάντια, πετρώδη και απότομη μάζα της Βαράσοβας. Οι άνεμοι στο μέρος αυτό είναι συχνοί και δυνατοί κι έτσι η αποβίβαση είναι πολλές φορές επικίνδυνη.

Ένα μικρό τρένο κυλάει με τρανταγμούς μέσα σε ένα τοπίο, που έχει για μοναδική βλάστηση κάτι σπάνια χαμόδεντρα και τα σπάρτα των ελών που ασημίζουν στον ήλιο. Έπειτα φαίνεται ο Φείδαρης: μια μεγάλη κοίτη από άσπρα χαλίκια, όπου έρπουν μερικές λωρίδες γαλαζοπράσινων νερών. Κι ύστερα, τίποτ'άλλο από μια απέραντη έκταση από άβαθο νερό, θολό κι ακίνητο, που σου γεμίζει την ψυχή με μελαγχολία, μα και με γοητεία μαζί. Είναι η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου.

Κ. Ουράνης «Ταξίδια στην Ελλάδα»

Στο παραπάνω κείμενο ο συγγραφέας περιγράφει ένα τοπίο. Να βρείτε

α) Ποιες εικόνες συνθέτουν το τοπίο που περιγράφει ο συγγραφέας;

.....

β) Ποια είναι η γενική εικόνα του χώρου; Μπορείς να επισημάνεις τις λεπτομέρειές της – την αναλυτικότερη παρουσίαση του τοπίου;

.....

γ) Ποια είναι η πορεία της περιγραφής; Έχει σχέση με την κίνηση του πλοίου;

.....

7. Τούτο δω το σιδηροδρομάκι που πηγαίνει από το Βόλο στις Μηλιές είναι ένα μικρό συμπαθητικό κατόρθωμα. Βέβαια, σκεπάζει εξήντα χιλιόμετρα μέσα σε δυο ώρες. Μα σε αποζημιώνει με το παραπάνω και σου δίνει εύκολα να καταλάβεις πως δεν έκαμες καθόλου άσχημα να χάσεις μαζί του τον καιρό του. Από το Βόλο ίσαμε την Αγριά, κινείται στη γραμμούλα του άκρη άκρη στη θάλασσα. Από κει και πέρα ξεμακραίνει και σιγά σιγά βυθίζεται στις πλαγιές του Πηλίου. Περνάει από γεφυρίτσες, από τουνελάκια, από φράχτες που στενάζουν από φορτωμένες μηλιές, κυδωνιές, ροδακινιές και από μαλακές ασημοπράσινες ελιές. Τα δέντρα αυτά βασιλεύουν και στους τόπους τούτους.
I. Μ. Παναγιωτόπουλος «Ελληνικοί Ορίζοντες»

Να βρείτε: α) Από πού ξεκινάει το τρενάκι και ποιος είναι ο τελικός προορισμός του; Ποιες είναι οι δυο κυριότερες διαδρομές του;

.....

β) Ποια είναι τα σημαντικότερα πράγματα που είδε ο παρατηρητής και με ποια σειρά τα περιγράφει;

.....

8. Αφού διαβάσετε το παρακάτω κείμενο να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

α) Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου;

.....

β) Ο συγγραφέας μένει ακίνητος ή κινείται καθώς περιγράφει το τοπίο;

.....

γ) Να εντοπίσετε στο κείμενο τα σημεία της πορείας που ακολουθεί ο συγγραφέας.

.....
.....

Ο μεγάλος καταρράκτης στις Ρονιές απέχει από το Νυδρί κάπου δυο χιλιόμετρα και κάτι. Διάφορες πινακίδες καθοδηγούν τον οδοιπόρο ανάμεσα σε καταπράσινους κήπους με οπωροφόρα δέντρα, μέχρι το δρόμο που ανηφορίζει έχοντας δεξιά το ρέμα με τα πλατάνια. Ο ήχος του νερού και το κελάηδημα του αηδονιού, προειδοποιούν ότι ο τελικός προορισμός είναι κάπου κοντά. Μετά την καντίνα με τα τραπεζάκια απλωμένα κάτω από τη σκιά, αρχίζει ένα πανέμορφο μονοπάτι προστατευμένο με ξύλινο κυγκλίδωμα, το οποίο οδηγεί μέσα στο σκιερό φαράγγι. Ο επισκέπτης πρέπει να ισορροπήσει πάνω στις γλιστερές πέτρες για να φτάσει στο βάθος του φαραγγιού, όπου το παγωμένο νερό πέφτει από είκοσι σχεδόν μέτρα μέσα σε μια υπέροχη φυσική πισίνα. Αφετηρία γι' αυτή την εξόρμηση μπορεί να είναι οποιοδήποτε σημείο της Λευκάδας.

Ν. Μαστορόπουλος «Καταρράκτες δροσιάς»

9. Μπορείτε να περιγράψετε τις μυρωδιές και το πώς αισθάνεστε όταν μυρίζετε:

- Ένα κήπο μετά τη βροχή

.....
.....
.....
.....

- Ένα περιβόλι με εσπεριδοειδή

10. Περιγράψτε ένα ατύχημα που πάθατε εσείς ή κάποιος δικός σας. Πρέπει να πείτε:

- Τι ακριβώς έγινε;
- Πώς έγινε;
- Πού και πότε;
- Ποιος ή τι έφταιγε;
- Ποιο ήταν το αποτέλεσμα, δηλαδή τι πάθατε;
- Τι έγινε μετά, τι κάνατε εσείς;
- Πώς αισθάνεστε τώρα γι' αυτό που έγινε;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Να περιγράψεις μια ωραία παραλία.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
12. Στο παρακάτω κείμενο, που είναι ένας από τους μύθους του Αισώπου, πρωταγωνιστεί ένας αϊτός και μια αλεπού.

- Να το χωρίσετε σε παραγράφους και να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο.
 - Να βρείτε τη δομή του: α) πληροφορίες για τους ήρωες, το χρόνο, και την κατάσταση από την οποία, ξεκινά η αφήγηση, β) εξέλιξη της αφήγησης και έκβασή της, γ) ποιος αφηγείται και σε ποιο πρόσωπο; και δ) λύση-κρίση του αφηγητή για το νόημα της ιστορίας.
-
.....
.....

Ένας αϊτός και μια αλεπού έγιναν φίλοι κι αποφάσισαν να κατοικούν κοντά ο ένας με τον άλλον, πιστεύοντας πως έτσι θα στεριώσει η φιλία τους. Εκείνος, λοιπόν, ανέβηκε σε ένα τετράμηλο δέντρο κι εκεί έβγαλε τα πουλιά του κι η άλλη μπήκε και γέννησε τα μικρά της στα χαμόκλαδα που ήταν από κάτω. Μια μέρα, όμως, που η αλεπού βγήκε για βοσκή, ο αϊτός, μη βρίσκοντας τροφή, πέταξε κάτω στα χαμόκλαδα, άρπαξε τ'αλεπουδάκια και τα ξεκοκάλισε αυτός και τα μωρά του. Όταν γύρισε η αλεπού και κατάλαβε τι είχε γίνει, δε λυπήθηκε τόσο για το θάνατο των μικρών της όσο για την αδυναμία της να εκδικηθεί. Αυτή πεζή δεν μπορούσε να κυνηγήσει το πετούμενο. Έτσι στάθηκε από μακριά και καταριόταν τον εχθρό της: το μόνο που μένει στους ανήμπορους και τους αδύνατους. Κι ήρθαν έτσι τα πράγματα, που ο αϊτός δεν άργησε να πληρώσει την ασέβεια που έδειξε στη φιλία. Βλέποντας κάτι ανθρώπους που θυσίαζαν στα χωράφια μια κατσίκα, χύμηξε κάτω, άρπαξε από το βωμό ένα φλογισμένο κομμάτι και το ανέβασε ψηλά. Σαν το 'φερε στη φωλιά του, φύσηξε δυνατός αέρας κι από ένα λιανό ξερό κλαδάκι άναψε φλόγα δυνατή. Έτσι τ'αϊτόπουλα κήκαν, γιατί δεν μπορούσαν να πετάξουν κι έπεσαν στη γη. Η αλεπού έτρεξε αμέσως και τα'φαγε όλα μπροστά στα μάτια του αϊτού. Ο μύθος δείχνει πως όσοι πατούν τη φιλία, ακόμα κι αν ξεφύγουν την εκδίκηση εκείνων που αδικήσαν, επειδή αυτοί είναι αδύνατοι, την τιμωρία από θεό μια φορά δεν τη γλιτώνουν.

13. Να κατατάξετε τα Σχόλια-Λεπτομέρειες της αφηγηματικής παραγράφου κατά χρονολογική σειρά:

- Ανεβαίναμε προς τα βορειοδυτικά αφήνοντας πίσω μας την αγριεμένη θάλασσα.
- Το ξενοδοχείο ήταν ένα μεγάλο συγκρότημα.
- Όσο ανηφορίζαμε τόσο πλήθαιναν οι στροφές.
- Με φωτισμένο ακόμα ορίζοντα φτάσαμε στο ξενοδοχείο.
- Πλησιάσαμε σε χιονισμένες βουνοκορφές κι ακούγαμε ρυάκια να κυλούν.
- Την είσοδο του ξενοδοχείου διακοσμούσαν κειμήλια και παλιοί χάρτες της περιοχής.
- Ο κατήφορος ήταν εύκολος. Γυρίσαμε στο ξενοδοχείο, απ'όπου θα παίρναμε το δρόμο της επιστροφής.
- Το άλλο πρωί ξεκινήσαμε για να κατακτήσουμε την κορφή του μικρού βουνού, που ήταν λίγη ώρα πάνω από το ξενοδοχείο.
- Επάνω στην κορφή ξαποστάσαμε με βαθιές ανάσες και θαυμάζαμε το τοπίο. Σε λίγο ξεκινήσαμε για το ξενοδοχείο.

14. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε: α) τα βασικά σημεία της αφήγησης και β) τη δομή της παραγράφου:

.....
.....

.....
.....
Τις πρώτες πρωινές ώρες ξέσπασε πυρκαγιά σε βιοτεχνία γυναικείων ενδυμάτων στην περιοχή του Ασπροπύργου. Αμέσως οι έντρομοι περίοικοι ειδοποίησαν την Πυροσβεστική Υπηρεσία και σε λίγα λεπτά κατέφθασαν τέσσερα πυροσβεστικά οχήματα που ρίχτηκαν χωρίς καθυστέρηση στο έργο της κατάσβεσης. Η μάχη με την πύρινη απειλή κράτησε αρκετή ώρα, γιατί στην εγκατάσταση υπήρχαν πολλά εύφλεκτα υλικά, που συντηρούσαν τη φωτιά και δυσχέραιναν τις προσπάθειες των πυροσβεστών. Τελικά η φωτιά τέθηκε υπό έλεγχο και δεν αντιμετώπισαν πρόβλημα τα γειτονικά κτίρια. Οι κάτοικοι πάντως έζησαν ώρες αγωνίας. Ανάμεσα στους φοβισμένους και θυμωμένους γείτονες ξεχώριζε η παρουσία του ιδιοκτήτη της βιοτεχνίας που παρακολουθούσε συντετριμμένος την καταστροφή της επιχείρησής του. Τα αίτια της πυρκαγιάς δεν έχουν διαπιστωθεί και τις σχετικές έρευνες διεξάγουν οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές.

15. Αφήνοντας πίσω μας τις ακτές της Χίου, ξαναβρεθήκαμε πάνω από το Αιγαίο, το οποίο στο σημείο αυτό ήταν ονειρεμένο. Πάνω από την αρυτίδωτη επιφάνειά του σχηματίζονταν γυαλιστερές πλάκες, σαν να είχε χυθεί λάδι πάνω στα νερά. Ένα βαπόρι, το μόνο που συναντήσαμε σε όλο μας το ταξίδι, αυλάκωνε τη γαλήνια θάλασσα. Βλέπαμε τώρα να ανεβαίνει από το βάθος του ορίζοντα η Μυτιλήνη με τα κοκκινωπά βουνά της. Το υδροπλάνο φαινότανε σαν να ήθελε να παρακάμψει τις άκρες του νησιού, αλλάζοντας όμως απότομα απόφαση διευθύνθηκε με μια μικρή στροφή προς την ξηρά. Κ. Ουράνης «Δυό ώρες πάνω από το Αιγαίο»

Ποια είναι η οπτική γωνία του συγγραφέα στο παραπάνω κείμενο;

.....
16. Από παιδί είχε μανία με τα τρένα. Μεγάλη μανία. Το έσκαγε από το σχολείο, με τα βιβλία παραμάσχαλα, και πού τον έχανες, πού τον έβρισκες, στο σταθμό. Τρύπωνε σε μια γωνιά κι εκεί καθότανε ώρες ολόκληρες και κοίταζε τα τρένα που ολοένα ερχόντουσαν και ολοένα φεύγανε. Συχνάζοντας στο σταθμό, είχε μάθει από μικρός όλες τις μανούβρες που γίνονταν εκεί. Το είχε, λοιπόν, μεράκι να γίνει σταθμάρχης. Και τίποτα, μα τίποτα δεν μπόρεσε να τον κάνει ν' αλλάξει γνώμη. Α. Σαμαράκης «Ζητείται ελπίς – Σήμα κινδύνου»

Ο αφηγητής συμμετέχει ή όχι στην αφήγηση του παραπάνω κειμένου; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

.....
.....
17. Για την οικογένεια Κουρουλιάν, η τεχνογνωσία παρασκευής του παστουρμά και του σουτζουκιού είναι οικογενειακή υπόθεση που μεταβιβάζεται από πατέρα σε γιο. Ο παππούς Μιράν, όταν ζούσε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας, έφτιαχνε ο ίδιος παστουρμά και σουτζούκι. Το 1922, λόγω της Μικρασιατικής Καταστροφής, η οικογένειά του βρέθηκε αναγκαστικά στην Αθήνα, όπου όλα έπρεπε να ξεκινήσουν από την αρχή. Τον πρώτο καιρό, ο παππούς παρασκεύαζε τα αλλαντικά στο σπίτι και τα απολάμβαναν κάποιοι μερακλήδες φίλοι του. Σύντομα όμως έφτιαξε μια μικρή μονάδα παραγωγής και το πρώτο μαγαζί άνοιξε στην Ευριπίδου, ακριβώς δίπλα σε αυτό που στεγάζεται η επιχείρηση σήμερα. Το 1950 ο παππούς άνοιξε ένα πρότυπο εργοστάσιο παραγωγής και έτσι ξεκίνησε η διανομή προϊόντων και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Δέκα χρόνια αργότερα ανέλαβε το εργοστάσιο και το πρατήριο ο γιος του, ενώ το 1983 επεκτάθηκε το εργοστάσιο με τη δημιουργία νέας μονάδας, σε μια έκταση 1300 τ.μ. Το 1994 η επιχείρηση πέρασε στα χέρια της τρίτης γενιάς και η επιχείρηση σήμερα είναι η μεγαλύτερη στο είδος της σε όλη την Ευρώπη.

Να επισημάνετε τα σημεία που φανερώνουν τη χρονική εξέλιξη της αφήγησης.

18. Στο τραπέζι ο πατέρας μου είπε ότι αύριο ξεκινάει δουλειά. Σε ένα μηχανουργείο, στον Πειραιά. Τα λεφτά δεν είναι καλά. Τον πληρώνουν λέει κάτω από το βασικό. Αλλά τι να κάνει; Δε γίνεται αλλιώς. Δεν μπορεί να περιμένει άλλο για μια καλύτερη δουλειά. Αν όμως κάνουμε οικονομίες και μ'αυτά τα λεφτά που θα παίρνει μπορεί σε έξι μήνες, σε ένα χρόνο το πολύ να μαζέψουμε εκατό χιλιάδες. Τόσα του χρειάζονται για να γυρίσουμε στη Σύμη και να ανοίξει ένα μηχανουργείο. Έξι μήνες θα στριμωχτούμε και μετά ποιος μας πιάνει!

Ευγενία Φακίνου «Αστραδενή»

- α) Να επισημάνετε τα σημεία που φανερώνουν τη χρονική εξέλιξη της αφήγησης.
- β) Ποιος είναι ο αφηγητής του κειμένου και σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση;

.....
.....

19. Ποια χρονική στιγμή αρχίζει ο Οδυσσέας την αφήγηση των περιπετειών του στην Οδύσσεια του Ομήρου;

.....
.....

20. Στη ραψωδία ρ της Οδύσσειας, στ. 333-378 να βρείτε τα βασικά σημεία της αφήγησης και να γράψετε την περίληψη του κειμένου.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

21. Γυρνάτε από μια σχολική εκδρομή και γράφετε στο ημερολόγιό σας τα πιο σημαντικά γεγονότα (αυτά που θα θυμάστε για πολύ καιρό). Δεν πρέπει βέβαια να ξεχάσετε να πείτε από πού και πότε ξεκινήσατε, πού και πότε φτάσατε, πώς πήγατε, πόσα άτομα, πόσο μείνατε, τι κάνατε στο κάθε μέρος και ό,τι άλλο θέλετε.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ : θα +	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ: έχω +	ΜΕΤΟΧΗ
ανατρέπομαι	ανατρεπόμεον	ανατραπώ	ανατράπηκα	ανατραπεί	ανατρεπόμενος
αντιστρέφομαι	αντιστρεφόμουν	αντιστραφώ	αντιστράφηκα	αντιστραφεί	αντι(ε)στραμμένος
απάγω	απήγα	απαγάγω	απήγαγα	απαγάγει	απάγοντας
απάγομαι	απαγόμεον	απαχθώ	απά(ή)χθηκα	απαχθεί	-----
βλέπω	έβλεπα	δω	είδα	δει	βλέποντας
βλέπομαι	βλεπόμεον	ιδωθώ	ειδώθηκα	ιδωθεί	ιδωμένος
βρέχομαι	βρεχόμεον	βραχώ & βρεχτώ	βράχηκα & βρέχτηκα	βραχεί & βρεχτεί	βρεγμένος
γδέρνομαι	γδερνόμουν	γδαρθώ	γδάρθηκα	γδαρθεί	γδαρμένος
δέρνω	έδερνα	δείρω	έδειρα	δείρει	δέρνοντας
δέρνομαι	δερνόμουν	δαρθώ	δάρθηκα	δαρθεί	δαρμένος
διατρέφομαι	διατρεφόμουν	διατραφώ	διατράφηκα	διατραφεί	-----
διεξάγω	διεξήγα	-----	διεξήγαγα	-----	διεξάγοντας
διεξάγομαι	διεξαγόμεον	διεξαχθώ	διεξάχθηκα	διεξαχθεί	-----
εγκαθιστώ	εγκαθιστούσα	εγκαταστήσω	εγκατέστησα	εγκαταστήσει	εγκαθιστώντας
εγκαθίσταμαι	εγκαθιστόμουν	εγκατασταθώ	εγκαταστάθηκα	εγκατασταθεί	εγκατα(ε)στημένος
εγκαταλείπομαι	εγκαταλειπόμουν	εγκαταλειφθώ	εγκαταλείφθ(τ)ηκα	εγκαταλειφθεί	εγκατα(λε)λειμμένος
εκθέτω	εξέθετα	εκθέσω	εξέθεσα	εκθέσει	εκθέτοντας
εκτίθεμαι	εκτιθόμεον	εκτεθώ	εκτέθηκα	εκτεθεί	εκτεθειμένος
εξαγγέλλομαι	εξαγγελλόμεον	εξαγγελθώ	εξαγγέθηκα	εξαγγελθεί	εξαγγελμένος
εξεγείρομαι	εξεγειρόμουν	εξεγερθώ	εξεγέρθηκα	εξεγερθεί	εξεγερμένος
επαναλαμβάνομαι	επαναλαμβανόμεον	επαναληφθώ	επαναλήφθηκα	επαναληφθεί	επανειλημμένος
επιβαίνω	επέβαινα	επιβώ	επέβην	επιβεί	επιβαίνοντας
επιβάλλω	επέβαλλα	επιβάλω	επέβαλα	επιβάλει	επιβάλλοντας
επιβάλλομαι	επιβαλλόμεον	επιβληθώ	επιβλήθηκα	επιβληθεί	επιβεβλημένος
επιρρίπτομαι	επιρριπτόμουν	επιρριφθώ	επιρρίφθηκα	επιρριφθεί	-----
εφεύρισκω	εφεύρισκα	εφεύρω	εφεύ(η)ρα	εφεύρει	εφευρίσκοντας
θίγομαι	θιγόμεον	θιγτώ & θιγώ	θίχτηκα	θιχτεί & θιγεί	θιγμένος
κάθομαι	καθόμεον	καθήσω	κάθισα & έκατσα	καθήσει	καθισμένος

καίγομαι κλαίγομαι κλείνομαι κλίνω κλινόμαι λαμβάνω λαμβάνομαι λευκαίνομαι λέ(γ)ω λέγομαι ξεγελιέμαι παίρνω παίρνομαι παραπέμπομαι παραφέρομαι παρελαύνω παρεμβαίνω παρέχω παριστάνω πείθομαι πετάγομαι πιάνομαι πιέζομαι πικραίνομαι πλέκομαι πλένομαι πλήττομαι προκαλούμαι προσεύχομαι σπέρνομαι στέλλομαι στερούμαι συγκρίνομαι συγκροτούμαι συγχαίρω συλλέγομαι	καιγόμεν κλαιγόμεν κλεινόμεν έκλινα κλινόμουν λάμβανα λαμβάνομουν λευκainόμεν έλεγα λεγόμεν ξεγελιόμεν έπαιρνα παιρνόμεν παραπεμπόμεν παραφερόμουν παρέ(ή)λαυνα παρενέβαινα παρείχα παρίστανα πειθόμεν πεταγόμεν πιανόμεν πιεζόμεν πικραίνόμεν πλεκόμεν πλενόμουν πληττόμουν προκαλούμουν προσευχόμεν σπερνόμεν στελνόμουν στερούμουν συγκρινόμεν συγκροτούμουν συνέχαιρα συλλεγόμεν	καώ κλαυτώ κλειστώ ----- κλιθώ ----- ληφθώ λευκανθώ πω ειπωθώ & λεχτώ ξεγελαστώ πάρω παρθώ παραπεμφθώ παραφερθώ παρελάσω παρέμβω παράσχω παραστήσω πειστώ πεταχτώ πιαστώ πιεστώ πικραθώ πλεχτώ πλυθώ πληγώ προκληθώ προσευχηθώ σπαρθώ σταλθώ στερηθώ συγκριθώ συγκροτηθώ συγχαρώ συλλεχθ(τ)ώ	κάηκα κλαύτηκα κλείστηκα ----- κλίθηκα έλαβα (ελήθησαν) λευκάνθηκα είπα ειπόθηκα & λέχτηκα ξεγελάστηκα πήρα πάρθηκα παραπέμφθηκα παραφέρθηκα παρέ(ή)λασα παρενέβηκα παρείχα παρέ(ά)στησα πείστηκα πετάχτηκα πιάστηκα πιέστηκα πικράθηκα πλέχτηκα πλύθηκα πλήγηκα προκλήθηκα προσευχήθηκα σπάρθηκα στάληκα στερήθηκα συγκρίθηκα συγκροτήθηκα συγχάρηκα συλλέχθ(τ)ηκα	καεί κλαυτεί κλειστεί ----- κλιθεί ----- ληφθεί λευκανθεί πει ειπωθεί & λεχτεί ξεγελαστεί πάρει παρθεί παραπεμθεί παραφερθεί παρελάσει παρέμβει παράσχει παραστήσει πειστεί πεταχτεί πιαστεί πιεστεί πικραθεί πλεχτεί πλυθεί πληγεί προκληθεί προσευχηθεί σπαρθεί σταλθεί στερηθεί συγκριθεί συγκροτηθεί συγχαρεί συλλεχθ(τ)εί	καμένος κλαμένος κλεισμένος κλίνοντας κλιμένος ----- ειλημμένος λευκασμένος λέγοντας ειπωμένος ξεγελασμένος παίρνοντας παρμένος ----- ----- παρελαύνοντας παρεμβαίνοντας παρέχοντας παριστάνοντας (πε)πεισμένος πετα(γ)μένος πιασμένος πιεσμένος πικραμένος πλεγμένος πλυμένος ----- ----- σπαρμένος σταλμένος στερημένος ----- συγκροτημένος συγχαίροντας συλλεγμένος
---	---	---	--	---	--

τέμνομαι φαίνομαι ψυχαγωγούμαι ψυχραίνομαι ωθούμαι ωφελούμαι	τεμνόμεον φαινόμεον ψυχαγωγούμεον ψυχραινόμεον ωθούμεον ωφελούμεον	τμηθώ φανώ ψυχαγωγηθώ ψυχραθώ ωθηθώ ωφεληθώ	τμήθηκα φάνηκα ψυχαγωγήθηκα ψυχράθηκα ωθήθηκα ωφελήθηκα	τμηθεί φανεί ψυχαγωγηθεί ψυχραθεί ωθηθεί ωφεληθεί	----- ----- ψυχαγωγημένος ψυχραμένος ωθούμενος ωφελημένος
---	---	--	--	--	--